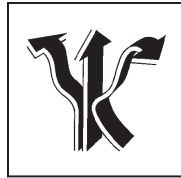

Міжрегіональна Академія управління персоналом
Міжнародна Кадрова Академія
Міжнародний університет "UISEK" (Республіка Еквадор)
ГО "Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління"
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин та соціальних наук

МАУП

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Випуск 6

Матеріали

*Міжнародної науково-практичної конференції
"Проблеми культури наукової роботи та академічної
добросовісності у сучасному світі"
м. Київ, МАУП, 29 березня 2018 р.*

Київ
ДП "Видавничий дім "Персонал"
2018

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 2 від 28.02.17)*

Редакційна колегія:

М. Н. Курко (голова), д-р юрид. наук, проф.;
М. Ф. Головатий (заступник голови), д-р політ. наук, проф.;
А. А. Ігнатченко (відповідальний редактор), канд. техн. наук;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
В. М. Воронін, д-р іст. наук;
В. І. Литвиненко, д-р юрид. наук, проф.;
Є. О. Романенко, д-р наук з держ. упр., проф.;
О. Л. Фещенко, канд. екон. наук, доц.;
Л. В. Янюк (виконавчий редактор)

*Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.*

Проблеми модернізації України : [зб. наук. пр.] / МАУП. — К.: ДП
“Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 6: Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. “Проблеми культури наукової роботи та академічної доброчесності у сучасному світі”, 29 березня 2018 р. / редкол. : М. Н. Курко (голова) [та ін.]. — 2017. — 158 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано тези учасників науково-практичних конференцій з проблематики широкого кола аспектів процесу системної модернізації України.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і світовим досвідом проведення модернізаційних процесів.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

ЗМІСТ

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ, КУЛЬТУРА ТА МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВОЇ РОБОТИ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПИТАННЯ, ФІЛОСОФСЬКІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

Бідзюра Іван Павлович

Особливості організації української науки 6

Головатий Микола Федорович, Каракасіди Олена Федорівна

Культура наукової праці в умовах парадигмальних змін сучасної науки 12

Мелков Юрій Александрович

*Научная культура как основание академической порядочности:
противоречия современных реалий* 17

Романенко Євген Олександрович, Щокін Ростислав Георгійович

*Кодекс академічної доброчесності: ефективний інструмент
втілення дієвої освітньої політики* 20

Перекуда Євген Вікторович, Єгоров Владислав Володимирович

Про академічну доброчесність та шляхи подолання академічної недоброчесності 24

Бондар Юрій Володимирович

*Академічна доброчесність у контексті сучасних інформаційних
та трансформаційних процесів* 27

Лісовський Петро Миколайович

*Постфілософія як ентропійний вимір інноваційної методології наукової роботи
в міждисциплінарних дослідженнях: час, простір, розвиток* 29

**Макаренко Олександр Миколайович, Петров Пилип Ігорович,
Фесіч Андрій Сергійович**

*Психологічні аспекти виконання наукової роботи віковими спеціалістами
в сучасних умовах інформаційно-технологічних зрушень* 31

Варзар Іван Михайлович

Як твориться наука взагалі і “своя наука” зокрема: розмисли та поради молодим 34

Попов В'ячеслав Жанович

Особливості методологічних підходів до вивчення історії повсякденності 42

Антонюк Олександр Васильович

*Концептуально-правове визначення та сутнісні особливості основних понять,
пов'язаних з культурою наукової роботи* 45

Сафонова Віра Євгенівна

Критерії системи менеджменту якості освіти 47

Найдьонов Іван Миколайович

Академічна доброчесність – ефективний засіб надання освітніх послуг у ЗВО 51

Мартишин Денис Сергійович

*Богословські аспекти проблематики діалогу релігії та науки
в умовах процесів глобалізації* 54

Хвалько Сніжана Ярославівна

*Академічна доброчесність як чинник сучасного етапу
управлінської діяльності при вивченні української ділової мови* 57

ЯК ТВОРИТЬСЯ НАУКА ВЗАГАЛІ І “СВОЯ НАУКА” ЗОКРЕМА: РОЗМИСЛИ ТА ПОРАДИ МОЛОДИМ

*“Який же ти вчений, якщо не вніс
у науковий обіг жодної нової ідеї, концепції,
теорії, або ж, зрештою, — поняття і концепту?!”*
Гваттарі В., Дельоз Ж. [11, с. 118]

За п'ять десятиліть самотаранної роботи на предметних “ділянках” кількох політичних наук, в кількох осередках університетської педагогіки та тривалої діяльності в політико-експертній галузі політичної сфери я заробив собі такий статус наукотворця, який дозволяє мені поділитися досвідом загального наукотворення й творення суто “своєї науки”. Під останньою маю на увазі 1) *політичну етнологію* (створену за радянських часів з кінця 1960-х до кінця 1980-х років), 2) *політичну сферологію* (розпочату у другій половині 1980-х, перервану в середині 1990-х й успішно нині продовжену кількома учнями й адептами), зрештою, 3) *політичну крাতологію* (розпочату всередині 1990-х років, яка ще й досі перебуває в роботі). У цьому місці я не даватиму точні посилання на енциклопедичні видання, фахові виступи, інші джерела та оказії, — в усіх таких, що засвідчено той мій досвід, — у хронології років відповідних ексклюзивних відгуків про мене лише назву моїх незаангажованих аксіологів і біографів: це — Рудольф Ітс, Олександр Яковлев і Олександр Замалєєв (СРСР) (1982–1989 рр.), Леонід Кучма, Микола Жулинський та Іван Курас (1992–1995 рр.) Ніколає Гудя (Румунія) і Карен Фог (Бельгія) (2000 р.), Аркадій Жуковський (Франція) (2002 р.), Леонід Шкляр (2005 р.), Федір Медвідь (2006 р.), Валерій Бебик (2009 р.), Микола Недюха (2011 р.), Ольга Бабкіна (2012 р.), Олег Рудакевич (2014 р.) та Віктор Андрущенко (2017 р.). За якихось тридцять п'ять років заробити від знаних — вітчизняних і зарубіжних — учених колег подібний науково-аксіологічний мемуарій, — не інакше, як подарунок долі! Усім їм уклінно висловлюю сердечну подяку та — ще з більшою звитягою — беруся за не досить схвальну у нас справу письмовим чином і в сповідальному тоні говорити про істинні засади наукотворення та про “досвід творення суто своєї науки”.

Однак, запевняю: мета ж моя — не “партикулярна”, а всезагальна та гаряче актуальна. Як у великого Й.-В. Гьоте: “...Про істинне слід говорити й говорити безупинно, бо ж навколо нас знову й знову проповідується помилкове та на додаток — не окремими людьми, а масами. В газетах і в енциклопедіях, у школах і в університетах помилкове лежить на поверхні, ... і на його боці — більшість” [24, с. 270]. Сказано це майже двісті років тому (грудень 1828 р.), а я ще позавчора, готуючи цей виступ, умовно кажучи, тремтів перед аналогічною констатацією...

Взагалі-то я мав би розпочати з аплікацій теми до матерії нормативного типу. Наприклад, таких, як-от: а) що то є за сучасних умов “наука взагалі”, як вона твориться та чи потрібна вона сучасному суспільству? б) із якої загальнотипової групи наук є суто ім'ярек “своя наука”? в) в чому полягає специфіка творення цієї “при-

ватної” науки суто за сучасних умов та, зрештою, г) кому/чому вона має служити, мінімум, посприяти комусь в чомусь та ще й в загальносмысловому вимірі? І т. п. На увесь даний “запитальний масив неясностей” у подальшому я, можливо, викладу щось врозумливе, а в цьому місці аплікуюсь суто до “своїх наук”. Усі три вони — з однотипової *групи об’єкт-предметних наук* (яким я тридцять років тому дав іншу назву — “сферологічні” [4, с. 72]), що виникають/створяться в концептиці якоїсь із суспільних сфер та діють “під патронатом” загальносоціологічної світової науки “політології”. В них — подвійне призначення, — 1) *політико-кратологічне* (коли їхні ідеї, концепції, теорії впроваджуються в соціумо-державотворчі проекти правлячого країною політикуму) та 2) *науково-дидактичне* (коли ті ж само ідеї, концепції, теорії “переплавляються” на світоглядно-пізнавальні конструкти й ціннісні орієнтації для студіюючої молоді) [17, с. 79]. Повний цикл означеної праксеологіки пройшла/проходить лише *політична етнологія*: з 1992 року я її читаю в київських університетах педагогічному і харчових технологій, в НАДУ при Президентові України та МАУП, а також короткими лекційними циклами — в університетах Брашова (Румунія), Чернівців та Ужгорода. Інші дві — *політична сферологія* і *політична кратологія* — з 1995 року й донині мають аплікацію в ситуаціях підготовки в деяких інстанціях Послань Президента до Парламенту й народу, в колізіях апробації законопроектів у структурах Верховної Ради України, а в міністерствах і відомствах — в колізіях напруги зі стандартизації понятійно-термінологічної мови поточного документообігу.

Приступимось до праксеологеми “практичного творення корпусу науки”. У фундаменті будь-якої науки лежить адекватна її об’єкт-предметному полю змістовно-символічна *епістема*. Що ж то є таке взагалі?..

Давньоеллінський термін *episteme* означає нечітке, розпливчате знання. До понятійної мови постгегельянської філософії середини ХІХ ст. термін залучив шотландський філософ Дж. Ф. Фер’є (книга “Основи метафізики”, 1854 р.). К. Марксу й Ф. Енгельсу видалася “наївною” манера Фер’є поділу тогочасної філософії на а) *онтологічне* (таке знання, яке адекватно істині та реальності відтворює світ) та б) *епістемологічне* (таке знання, яке є розпливчастим та смутно й непевно відображає світ). Фер’є “підплатив” їм уподібненням “теорії пролетарської революції” (із “Маніфесту Комуністичної партії”, 1848 р.) “епістемній розмазаності бачення всієї майбутньої історії”. Ця “тиха полеміка” негативно резонувала аж до другої половини ХХ ст., дещо затуманено відобразившись у відомій праці Мішеля Фуко “Археологія гуманітарних наук” (1961 р.) та навіть у радянському академічному Філософському словнику 1983 року. Солідну частку ясності у трактуванні поняття вніс колективний підручник “Політична епістемологія” дніпропетровської групи О. С. Токовенка [23].

Отже, *епістемою* можна назвати словесно нечітку й ідеально нерозчленовану суміш людських мрій та уявлень, узагальнень і презумувань, проективно-фантазійних та цивілізаційно розмитих поглядів людей на предметний світ і своє місце в ньому. Із будь-якої епістемної суміші різноманітних матерій (особливо ж соціально-гуманітарного характеру) один саєнтологічний експерт, який акцентно націлюється на створення якоїсь та комусь потрібної науки, відкрystalізовує 1) групи ідей, із них — 2) групи концепцій, а з останньої — 3) групи теорій. Другий же “спец” сам собі створює епістемні суміші, сам же й акцентно та *для себе* виокремлює вказані групи ідей, концепцій і теорій, — бо ж він і є той вчений-новатор, творець “своєї науки”.

Таким, стихійним чином ми вийшли на відкрystalізацію двох категорій вчених: *перша категорія* — це енциклопедично освічені, полісемічно грамотні люди, але — люди-носії чужих ідей, концепцій і теорій; *друга категорія* — творці нових та саме своїх ідей, концепцій і теорій. У світовому наукознавстві здавна (ще з легкої руки І.

Гердера кінця XVIII ст.) прийнято вважати, що у всезнанні та, зокрема, в концепціях, теоріях і науках *основною творчою одиницею є ідея*. А тому першу категорію вчених (носіїв чужих ідей) наш сучасник Дж. Норткот називає “ерудитами”, а другу — “людьми, які фонтанують нові ідеї” [14]. З’ясувалося, що задовго до нього, ще всередині XVII ст. раціоналіст Рене Декарт по першій категорії вчених відносив “багатих/бідних знавців чужих ідей”, а до другої — “творців нових, раніше незнаних ідей”. Найсутніше, уточняв він, — “лише вони здатні творити й нові науки” [13, с. 201].

Мені дуже приємно констатувати, що в кадрі останнього десятиліття мого життя п’ятеро знаних сучасників (явно не погоджуючи між собою погляди й оцінки та маючи на увазі, головню, мою “політичну етнологію”) в одній ментальній тональності віднесли мене до категорії “творчих вчених” і “засновника нової науки”. У хронологічному порядку номінації — це М. П. Недюха (2011 р. [18, с. 186–189]), О. В. Бабкіна (2012 р. [1, с. 91]), В. М. Бебик (2012 р. [3, с. 323–325]), О. М. Рудакевич (2014 р. [20, с. 109–111]) та Я. Я. Білейчук (2017 р. [17, с. 78–80]). Висловлюю їм вдячність за це та, усвідомлюючи відповідальність за подібну атестацію, берусь її послідовно та “точковим чином” доводити.

Розгорну деякі розмисли над кількома ситуативами, в які колізійно та обов’язково потрапляють епістема й концепт. *Першим* виявився *ситуатив теоретичний*. Постає запитання: де у корпусі будь-якої науки перебуває концепт та в якій ролі? У книзі 1988 року [4, с. 69] я висунув презумову: у фундаменті будь-якої науки перебуває *епістема* — в ролі загальнозначимісної підстави для успішного пізнання світу, а *концепт* (з його ідеями, концепціями й теоріями) слугує їй своєрідним засобом і реалізатором актів пізнання світу.

Слідом за тим самонакидується й другий *ситуатив* — *праксеологічний*. Взаємодії між епістемою і будь-якою зі ступенів концепту на практиці (наприклад, при демократичній зміні очільників політичних влад) мають відбуватись в рамках і одної наукової тональності, і одного владно-кратологічного типу. Аби ж потім не доводилося займатися “латанням” Конституції та кореляціями Доктрини внутрішньої й зовнішньої політики, шукати дедалі нові способи клеважу (англ. *cleavage* — “клеїти” розколи, розмежування), тобто зайнятися “склеюванням стояків” раніше цілісного механізму владарювання суспільними справами країни. Справжню політико-кратологічну наступність при цьому можна досягти лише тоді (тут злегка перефразуюмо С. Є. Леца), “коли влада переходить не з рук в руки, а передається від голови до голови” [16, с. 358].

Третій, політично важливий та світоглядний ситуатив виявився особливим, — тим, що він вперше проявився та досі “вперто апробується” на моїй творчій долі та ще й на концептуальному полі *моєї нової науки, політичної етнології*. Кілька нюансів з історії питання... Одна з її новел — варіанти ситуаційного впливу політичної сфери на сусідні сфери та, зокрема, на етноісторичну сферу, за умов чого її (політичної сфери) ролі можуть фактично виявлятися або авторитарно-впливовими, або ж демократично-консолідуючими. Ось і перша її позитивна апробація: цю каденцію О. М. Яковлев (який “відповідав за всю науку” в СРСР) у червні 1988 року оцінив у якості “грандіозного відкриття...”, додавши: “Якби воно з’явилося раніше на кілька років, — не було б потреби у цій галасливій перебудові” [17, с. 78].

Друга позитивна ілюстрація ситуативу відбулася в перші ж місяці розвитку суверенної України. Тоді два її лідери — Прем’єр Л. Д. Кучма та гуманітарний віцепрем’єр М. Г. Жулинський (у листопаді 1992 р.) схвалили мою “народознавчу науку”, звеліли “влити” її позитиви в теоретико-кратологічний корпус тих само політичної й етноісторичної сфер. (Саме тоді мене й було призначено “радником Уряду з етніч-

них питань” [17, с. 79].) Через три роки (у вересні 1995 р.) наступний гуманітарний віце-прем’єр І. Ф. Курас теж схвалив саму “нову науку”, водночас зазначивши, що я результативно працюю над цілим ворохом проблем, які паралельно вирішує “його інститут” [7, с. 269].

Невдовзі стала давати про себе знати й негативна заковика. З півроку потому я поцікавився, саме якими аналогічними проблемами займається Інститут політичних й етнонаціональних досліджень НАНУ (тепер — імені І. Ф. Кураса). З’ясувалося, що вони, здебільшого, займаються етнодемографічними й етноміграційними питаннями та проблемою національних меншин “взагалі”. Найдивнішим для мене стало те, що уся ця мішанина у них називається “практичною етнополітикою” та “науковою етнополітологією”. Коли ж я спробував з’ясувати теоретико-політологічний зміст цих двох термінів, отримав дивну відповідь: “Жодних відмінностей між вашими “наукою” і “теорією” ми не бачимо, у нас вони позначені *одним поняттям* — “*етнополітологія*”. До речі, цими днями нашу позицію зафіксували в новому Положенні ВАКУ, так що, напевно, й уся країна таким чином міркуватиме й вчинятиме в етнополітичній науці і практиці”.

Промайнули роки, і я з гіркотою упевнився, що так воно й сталося: у багатьох вузах етнологічні дисципліни пов’язуються не з наукою, а з однією з теорій — з етнополітологією. Зокрема, так воно діється і в МАУПі, де я з 1992 року викладаю науку політичної етнології, а керівники Академії та особливо “плановики” навчального процесу з року в рік вперто називають її “етнополітологією”. Недарма колись було речено: страхиття старовини іноді сильніші новел поточного дня...

Однак, повернемося до теорії питання. Ми підійшли до формулювання певно логічної схеми: у фундаменті — *епістема*, справа ідеї, концепції і теорії “обрамлює” *концепт*, а зліва їх консолідує *поняття*. Усю схему, природно, увінчує *наука*. При обговоренні цієї схеми молоді вчені іноді запитують, а чи не можна, мовляв, замінити “стабілізатора зліва” (тобто поняття) іншим конструктом? На допомогу приходить суворий діалектик Гегель: роль понять є не замінимою! — “і лише те, що чітко викарбовано в поняттях, — лише те стає зрозумілим і придатним для того, щоб бути вивченим усіма, стати надбанням кожного” [12, с. 7].

У цьому зв’язку та попри широко поширеній практиці (у світі й у нас) підкреслимо: жодного з трьох названих вище концептів, — ідеї, концепції і теорії, — в епістемно й понятійно ізольованому порядку не можна возводити в ранг науки, — науковий зміст цих понять підміняти “гіпотезами” неприпустимо. Хіба не засмучують такі номінітети, як-от: “наука ідеї політичної арифметики” У. Петті (1683 р.); “Практична наука національної ідеї” (імені автора не назву); “Концепція всезагальної науки економіки” С. Самуельсона (1957 р.); “Наука теоретичної й практичної етнополітики” (імені теж не назву). Ці назви не просто некоректні за понятійною формою, — вони радше неадекватні з точки зору епістемного змісту та цілісності корпусу відповідних наук (Петті й Самуельсона під сумнів не ставимо, але не виключаємо словесних недоліків у перекладах їхніх праць).

Отже, як видно, я пройшовся по назвах лише словесним алюром. А ось як “за суттю” та понятійною мовою зреагували колись видатні люди у непересічних прецедентах. Один з них пов’язаний з іменем видатного нашого земляка, волинянина (але — французького вченого!) М. Я. Острогорського, який ще наприкінці ХІХ ст. щаблями означеного концепту створив *політико-партологічну науку*. Повернувшись на батьківщину 1905 року, він продовжував працювати і в духовній, і в політичній сферах, — зокрема, будучи кадетським депутатом царської Думи і радником Уряду В. І. Леніна перших років радянської влади. 1918 року він задумав перевидати

в російському перекладі свою книгу 1898 року (в якій викладено епістемний корпус названої його науки). Дізнавшись про це, А. В. Луначарський запропонував йому у передмові перекладу зазначити: мовляв, названа “авторська наука базована на ідеї Леніна 1895 року про “партію нового типу”. У цьому теоретико-історіологічному контексті пізніше П. Б. Струве згадував: “Послухавши пораду, до того тихий Мойсей левовим риком відповів: “На крилах навіть найгеніальнішої ідеї не можна покласти корпус найнімецьнішої науки, не пройшовши ступені кількох концепцій та багатьох супутніх теорій...” [21, с. 169].

Другий прецедент пов’язано з іменем А. Ейнштейна. 1947 року іспанський студент запитав у нього, коли ж він “назве свою спеціальну теорію відносності спеціальною фізичною наукою”, на що дістав відповідь: “Жодну, навіть найскладнішу теорію, не можна примушувати стати наукою... Теорія і наука — різні якісні ступені пізнання світу”.

Новаторство в науці мені часом вдається сполучати зі створенням нових концепцій і теорій, введенням до наукового вжитку нових понять і методів. Звичним став перехід від одної новели до іншої, продовжуючи, так би мовити, “експлуатувати” винайдену колись багату на ідеї та на інші новотворчі генези новелу. Затим рушаю у пошуки нової епістемної ніші. На сьогодні політолого-етнологічна епістема уявляється дещо спустошеною.

Деякими новими гранями часом висвічується *політико-сферологічна епістема*. У короткому епізоді уже говорилося про те, що ще всередині 1990-х років я від неї на певний час відійшов, — аж поки мої учні й адепти не розвинули її на своє бачення. На даний момент мені хочеться підвести ризик під тим, що міцно та “під себе” мною зроблено і поки що не потребує “ревізії”. Зокрема, (1) ще за радянських часів було дано робочу дефініцію поняттю “сфера суспільного життя”; (2) понятійно “розведено” “сфера життя” і “галузь життєдіяльності”; (3) визначено першорозрядну групу “основних сфер суспільного життя” (їх виявилось п’ять одиниць); (4) встановлено логіку розміщення отих п’яти сфер у кореляції з локусом буття політичної і етноісторичної сфер; (5) презумовано два варіанти розташування політичної сфери у міжсферному просторі, за умов чого прозоро самовимальовуються дві ролі політичної сфери, — авторитарна й консолідаційна [9, с. 647–648].

За умов мого довготривалого мовчання на означеному концептуальному полі, — за увесь цей час теоретико-сферологічна проблема, як то кажуть, “не пустувала”. В 2005–2011 рр. публічно-іміджеву “ділянку” політико-сферної теми, — спочатку в індивідуальному порядку, — досить успішно “оброблював” О. А. Третяк, затим, підсумувавши свій доробок уже в групі з О. С. Токовенком і В. І. Пашенком, 2011 року ними було підготовлено підручник “Політична епістемологія” [23]. Другу декаду років ХХІ ст. на суто теоретико-методологічній “ділянці” теми — за мого консультування — успішно працює В. М. Тімашова, яка щойно (2017 р.) випустила у світ змістовну монографію [22].

Спостерігаючи за поведінковою метушнею та моделлю мислення “без руля і вітрил” деяких молодих учених та особливо спічрайтерських апаратчиків із центральних органів влади, ловлю себе на думці: їм, напевно, ніколи або ж не до снаги читати класиків... Їм та особливо докторським науковцям я гаряче рекомендую замислитись над позицією відомого класика із глибин першої половини ХІІ ст. Оттона Фрейзінгенського: “...справа мудреця полягає не в тому, щоб крутитися подібно до круглого колеса, а в тому, щоб утвердитися у стабільному стані, отримавши під собою тверду опору, подібну до квадратного тіла” [2, с. 178]. Ця думка підказала мені цілу низку “квадратних моделей” наукотворення. Поділюся бодай трьома з них.

Ще за радянських часів (на рубежі 70-х і 80-х років) я наштотхнувся на свою модель *саєнтологічного квадрата* (СК), немов автентично призначеного завданню зі створення нової науки. За тридцять п'ять років (починаючи з 1982 р.) не менше десяти років текстовим чином торкався його, щоразу відточуючи грані можливого концептуального прочитування “суто для себе” саме молодим вченим. Як гадається, найбільш чітко концепція СК “лягла на папір” в енциклопедичних виданнях 2014 р. [8, с. 178] та 2017 року [17, с. 78]. Там і там “стовпці” СК немов адресовано конкретній науці та мають наступні латералії. Зокрема, такі: (1) об'єкт дослідження — предмет аналізу; (2) основний закон науки — сукупність законів/закономірностей, які дана наука вивчає та відкриває на своєму концептуальному полі; (3) понятійно-категорійний апарат — термінологічна мова даної науки; (4) основний метод даної науки — її теоретико-методологічний інструментарій дослідження свого об'єкт-предметного поля.

Держайте, молоді! М. Вебер говорив, що навіть в “найнаукотворчій” Німеччині, — навіть там нова наука являється на світ не частіше, ніж через п'ятдесят років. У суверенній Україні, виходить, уже сплинула половина терміну...

Повернусь до своєї лабораторії часів утвердження першої моделі політико-державної Незалежності України. Уже під середину 1990-х років для мене дедалі більш невідв'язними, гносеологічно настирними ставали менеджментські, управлінські, державознавчі, партнологічні та політико-кратологічні проблеми. Підсумовуючи зо два десятка подібних проблем та впорядкувавши їх на епістемній основі наприкінці 1999 року, у малоформатній монографії свою нову науку поіменував “політичною кратологією” [6, с. 144]. Я, так би мовити, “посадив” її на “політико-кратологічному квадраті” (ПКК), чий латералії збереглися й досі. Це — (1) правління — (2) управління — (3) адміністрування — (4) регулювання. При причитуванні політологемного змісту латералій квадрата та “силових впливів” між ними хотів би вірити, що тут легко вгадуються концептуальні новели: (1) як і має бути, в країні діють не три, а чотири гілки політичної влади; (2) автор не змішує “правління” й “управління” як окремішні гілки влади; (3) автор не сприймає “живого” у нас явища — ототожнення “поділу політичних влад” і “розподілу їх політичних повноважень”; зрештою, 4) “за спинами” усіх чотирьох матерій автор радить бачити “пильнуючий феномен права”.

Після прийняття влітку 1996 року Конституції, працюючи в колах вказаного вище експертного середовища, я дедалі частіше наштотхнувався на “нових політиків зі спадковими старосистемними хворобами”, для багатьох з яких лаокооновою закономірною було запитання (в ефір і для себе): Якою має бути за нових, незалежницьких умов діалогія “*політична держава — політична партія влади*”? І я захопився цим запитанням, — не у світоглядному сенсі, а в сенсі розподілу уваги і переакцентуації орієнтирів у своїй науково-дослідницькій роботі. На допомогу знову з'явився “квадратний образ” думки Оттона Фрейзінгенського. Розпливчасті контури закону “Про політичні партії та громадські організації” (від 5 квітня 2001 року), — немов “у режимі від противного”, — зімпульсували мені фігуру “*партнологічного квадрата*” (ПК) [10, с. 280].

Восени 2001 року разом з двома учнями-адептами проаналізували згаданий Закон та книгу М. Я. Острогорського [19], у підсумку чого під поріг “помаранчевої революції” я сформулював — для себе й для них — отой квадрат. І — на диво й на безпрецедент! — мій теоретичний винахід став матеріалізуватися. Та ще й в досить очевидній формі: (1) обидва молоді колеги за мого консультування захистили свої (докторську й кандидатську) дисертації, (2) до нас приятельським чином став прислухатися один середньобагатий підприємець, який невдовзі створив певно адекват-

ний моїм думкам “підтип політичної партії на реалізацію патріотичних прагнень середнього класу” (формула — із Програми тої партії). У наступному нетривалому часі перший конструктив спрацював у незвичній формі: обидва дисертанти захистилися і ... виїхали за кордон (в Ізраїль та в Німеччину), а другий партіологічний конструктив ... загинув у вирі “помаранчевої революції”. Зареєстрована Мін’юстом партія теж зникла з політичної арени разом зі смертю її творця 2006 року.

Тепер фігурально позначу на письмі контури латералій мого ПК і запропоную замислитись над ними. Ось вони в давно знайомих понятійних ідіомах: 1) Соціальна база партії — 2) Політична платформа партії — 3) Політична програма партії — 4) Політична ідеологія партії. Якщо зацікавлено й компетентно замислитись над теоретичним змістом (і спрямованістю у перспективу!) ПК в цілому, то й глухому й сліпому стануть відчутними основні позитиви мого проекту: 1) затихнуть, а потім і зникнуть із вокабуляру комунікативного простору країни сленг-бавардажні штампи про так звані “ідеологічні партії”; 2) беззмістовними стануть розмови в провінціях про “списки приятельських партій імені мене”; 3) партій взагалі в країні стане мінімум у двадцять разів менше, ніж Мін’юст зафіксував станом на 1 січня 2018 року, — їх виявилося понад 260 одиниць; 4) самовипрямляться моделі виборчої системи і типи соціально-політичних процесів у країні; 5) самому народу-електорату набагато легше стане орієнтуватися в політичному процесі взагалі, а зокрема кожному із нас під час електорально-політичних кампаній набагато прозорішою й виднішою стане логіка нашого вибору.

Не можу не сказати й про те, що чимало новел мною вироблено і в кількох концептах *теоретико-методологічного інструментарію* сучасних соціально-політичних наук: чотири нових дослідницьких методи, а їм — “на супровід” — десять нових концепцій, три десятка нових понять і термінів [5, с. 123–164], [17, с. 80], — і усе це зафіксовано не лише мною, а й незаангажованими аксіологами [18, с. 187–188], [3, с. 325]. Вважаю, що усе це чогось та вартує в сучасній наукотворчій роботі. Але оприлюднення анфас усього цього матеріалу — предмет окремої публічної презентації або ж письмово-аналітичного звіту.

На завершення підсумую: ось такими є основні конструкти та базово-новаційні теоретичні епістемі моєї багаторічної наукотворчості, інакше кажучи, — ось *summa-summarum* реальної, не уможлядної чи запозиченої моєї наукотворчої культури. Нехай буде мені своєрідним свідком і апробатором при цьому вислів великого римлянина Цицерона: *Feci quod potui, faciant meliora potentes* (Я зробив, що міг, — нехай інші, хто може, зробить краще).

Джерела

1. Бабкіна Ольга. Видатний вчений і талановитий педагог: до ювілею Івана Михайловича Варзаря // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. — Серія 22: Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. — 2012. — Вип. 8. — С. 91.
2. Барг М. А. Эпохи и идеи. Становление историзма. — М.: Мысль, 1987. — 348 с.
3. Бебик Валерій. Є предмет і є особистість. — Рецензія на підручник: Варзар І. М. Політична етнологія. Пропедевтичний курс. Авторський підручник. — К.: ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2011. — 354 с. — Освіта регіону: Політологія. Психологія. Комунікації. — 2012. — № 1. — С. 323–325.
4. Варзарь Иван. Политическая этнология как наука. Пропедевтический очерк. — М.: Репринт АОН, 1988. — 126 с.
5. Варзар І. М. Політична етнологія як наука: історіологія, теорія, методологія, праксеологія. — К.: Школяр, 1994. — 224 с.

6. Варзар І. М. Ідейно-теоретичні засади державотворчої політики Л. Д. Кучми (Науково-публіцистичні нариси про Президента України. — К., Українські пропілеї, 1999. — 148 с.
7. Варзар Іван. Держава і народ-етнос в політологічному дискурсі. — Із контекстів минулих літ. — Книга 1. — К.: Фада-Лтд, 2003. — 592 с.
8. Варзар І. Саєнтологічний квадрат // Політологія: Навчальний енциклопедичний словник-довідник / За загал. ред. Н. М. Хоми. — Львів: Вид-во “Новий Світ-2000”, 2014. — С. 588.
9. Варзар І. Сфера і галузь життя // Політологія: Навчальний енциклопедичний словник-довідник / За загал. ред. Н. М. Хоми. — Львів: Вид-во “Новий Світ-2000”, 2014. — С. 647–648.
10. Варзар І. Партологічний квадрат // Новітня політична лексика (Неологізми, okazіоналізми та інші новотвори) // За загал. ред. Н. М. Хоми. — Львів: Вид-во “Новий Світ-2000”, 2014. — С. 588.
11. Гваттари В., Делез Ж. Что такое философия сегодня / Пер. с фр. — М.: Прогресс, 2005. — 308 с.
12. Гегель. Политические произведения / Пер. с нем. — М.: Наука, 1978. — 438 с.
13. Декарт, Рене. Избранные произведения / Пер. с фр. и лат. — М.: Мысль, 1950. — 518 с.
14. Кроссворд от Андрея Митрофанова // Сегодня. — 2017. — 22 января.
15. Кузнецов Б. Г. Альберт Эйнштейн: Жизнь. Слава. Бессмертие. — М.: Наука, 1978. — 468 с.
16. Лец, Станислав Ежи. Почти все / Пер. с польск. — М.: АСТ Москва, Екатеринбург: У-Фактория, 2008. — 928 с.
17. Наукова школа політичної етнології І. М. Варзаря // Науковці України — еліта держави. — Том V: Основні наукові школи / Кер. проекту Я. Я. Білейчук. — К.: Логос України, 2017. — 300 с.
18. Недюха Микола. Авторська наука у підручниковій інтерпретації: спроба рецензування непересічного видання // Політичний менеджмент. — 2011. — № 6 (51). — С. 186–189.
19. Острогорский М. Я. Демократия и политические партии // Пер. с фр. — М.: Прогресс, 2005. — 412 с.
20. Рудакевич О. Варзар Іван // Історія політичної думки: Навчальний енциклопедичний словник-довідник / За загал. ред. Н. М. Хоми. — Львів: Вид-во “Новий Світ-2000”, 2014. — С. 109–111.
21. Струве П. Б. Марксова теория социальной революции и современная Европа. — Изд-е 2. — Берлин, 1930. — 382 с.
22. Тімашова В. М. Політична сфера транзитного суспільства: стан розробки та еволюційні тенденції: Монографія. — К.: Друк. двір О. Федорова, 2017. — 360 с.
23. Токовенко О. С., Пашенко В. І., Третяк О. А. Політична епістемологія: Підручник. — Днеськ: Вид-во ДНУ ім. Олеса Гончара, 2011. — 408 с.
24. Эккерман Иоганн Петер. Разговоры с Гете в последние годы его жизни / Пер. с нем. — М.: Худ. лит-ра, 1986. — 670 с.